

Värpraser

Förvisso värper alla hönor, men en del värper mer än andra. Värpraser brukar man kalla de raser som selekterats/korsats med avelsmål att värpa många ägg. Ruvning har setts som negativt i avelsarbetet med värpraser, eftersom en höna inte lägger några ägg under tiden hon ruvar och för sina kycklingar. Köttansättningen har inte heller varit något som man ville öka, eftersom mycket foder då skulle gå åt för att underhålla en stor kropp i stället för att bilda ägg. Om man vill producera ägg i mindre eller större skala kan någon av de specialiserade värpraserna vara ett bra val. I dag väljer många i stället brunvärpande hybrider eftersom det är lättare att sälja bruna ägg än vita.

Leghorn

Vit leghorn är världens i särklass vanligaste hönsras. Den är en utpräglad värpras och som sådan oöverträffad. Togs fram i USA på 1800-talet ur införda italienska lantrashöns. Rasen spreds världen över. Har som ras funnits i vårt land sedan 1880-talet. I början av 1900-talet spreds den på allvar bland allmogen och blev snart den dominerande rasen. En lätt ras med stor och hängande eller viken enkelkam. **Brun leghorn** har samma historia men är mindre spridd. Brun leghorn är viltfärgad (röda tuppar och brunmelerade hönor) och ska inte förväxlas med bruna värphybrider, vilket ibland görs i dag. Leghorn kläcktes på svenska avelshöns gårdar tills på 1960-talet. Sen dess har allt leghornsmaterial importerats.

Vit leghorn ingår i våra vanligaste värphybrider(raskorsningar) som **Lohman** m.fl. Även den s.k. Svenskhönan som togs fram på SLU (Sveriges Lantbruksuniversitet) är en hybrid leghorn x RIR (Rhode Island Red) som bygger till 50 % på vit leghorn av äldre svenskavlad stam.

En leghornshöna värper 200-300 ägg/år. Såväl vit som brun leghorn värper kritvita ägg. Ruvar sällan. Unga höns kan komma upp i över 300 ägg under sitt första värpår. Som andra värpraser klassas leghorn som en lätt ras: Tuppens vikt ca 2,5 kg, hönans ca 2 kg, äggvikt ca 60-65 g.

Minorka

Från början spanska lantrashöns från ön Minorka i Medelhavet som förädlades i England och USA i mitten av 1800-talet. Förr ganska vanliga i våra höns gårdar, dock inte i paritet med leghorn. Värper inte fullt så intensivt som leghorn men äggen var åtminstone förr i tiden något större, även de kritvita. Fjäderfärgen är helt svart. Den enkla kammen är stor och ofta hängande, örönskivorna stora och vita. Tuppens vikt ca 3-3,5 kg, hönans ca 2,5-3 kg, äggvikt ca 60-65 g. Ruvar sällan om än något mer än leghorn. Värpförmågan har försämrats på en del stammar där avelsarbetet har koncentrerats på utseendet, men den måste fortfarande räknas som en bra värpras. Rasen förtjänar en större spridning som värp- och hushållsras än vad den har i dag. Minorka ska inte förväxlas med vitkindade spanier.

Fifty-five Flowery

En av de s.k. Silveruddsraserna är framtagna av höns genetikern Martin Silverudd från Målilla i Småland. Det rör sig om värpraser, i detta fallet den äldsta av dem. Fifty-five flowery togs fram 1955 som namnet antyder. Den bygger helt på svenskavlad leghorn. Fifty-five flowery ingår i en fjäderfäutredning från 2010 och kan bli aktuell för ett svenskt bevarandearbete.

Storlek och produktion ungefär som leghorn. Trots att de uteslutande kommer från vit leghorn är inte fjäderfärgen helt vit. Den vita färgen på leghorn är dominant och kan dölja andra färger. Fifty-five flowery har könsvisande dunfärg redan som nykläckta. Tupparna blir som vuxna ljusare än hönorna.

Silverudd tog fram fler värpraser och hybrider (Rubin). En del av dessa t.ex Smålandshönan, Queen Silvia och Isbar kan med lite god vilja betraktas som färdiga raser, andra som experiment. Inga av Silverudds raser har standardiserats, vilket inte heller var Silverudds mening.

Isbar

En annan av Silverudds värpraser. Bygger på importerat avelsmaterial av vit leghorn, cream legbar och RIR. Det speciella med denna ras är att den lägger ägg med grön skalfärg.

Källor och lästips:

Bok: Höns, 2005, Karin Neuschütz, Kristina Odén, Tore Hagman

Bok: Hönsraser, 2002, Anette Grandin